

INKLUZIVNI ODGOJ UČENIKA ROMA NA OSNOVNOJ ŠKOLI BELTINCI

Angela Svenšek

sociologinja – smjer socijalni rad

SAŽETAK

Romi u Republici Sloveniji imaju status etničke skupine, koja zbog kulturne, ekonomske i socijalne zaostalosti zahtijeva kompleksan pristup.

Zakon o OŠ (Ur. List, RSS, br. 12/96, 33/97, 59/2001) u drugom članku navodi kako su ciljevi osnovnoškolskog obrazovanja i odgoj za međusobnu toleranciju, poštivanje razlika i suradnju s drugima, poštivanje ljudskih prava i temeljnih sloboda, a time i razvijanje sposobnosti za život u demokratskom društvu, omogućavanje osobnog razvoja učenika u skladu s njihovim sposobnostima i zakonitostima razvoja.

Uz poštivanje prava na razlike, Romima je potrebno pripremiti prilagodene programe i fleksibilne oblike odgojno-obrazovnog rada.

Cljučne riječi: integracija, inkluzija

UVOD

Romi su nomadski narod koji je u Europu stigao još prije 14. stoljeća. Preci Roma došli su u Prekomurje preko mađarskog teritorija. U naselju Beltinci živi približno 60 Roma, a tamo su preselili nakon drugog svjetskog rata.

Prije dvije godine odlučili smo započeti s provođenjem inovacijskog projekta Inkluzivni odgoj učenika Roma na razini razreda, kojeg nam je 2002. odobrilo i sufinanciralo Ministarstvo za školstvo, znanost i sport. Na našoj školi u škol. godini 2003/04. imamo ukupno 718 učenika, od toga 18 romskih učenika. Kao i većina romskog stanovništva u Sloveniji, i naše romske obitelji žive izolirano od ostatka stanovništva, na rubu naselja Beltinci. Imaju niži standard života, nitko od roditelja nije zaposlen, obrazovna razina je vrlo niska. Dugogodišnji napor rada s Romima i traženje najrazličitijih pristupa donosili su rezultate, ali promjene su vidljive tek dugoročno.

PRIKAZ PROJEKTA

Projektna skupina koja se sastoji od unutarnjih članova (učitelji, savjetnička služba) i vanjskih

partnera, na osnovu ishodišta da:

- učenici Romi prečesto ponavljaju razred
- često bježe iz razreda
- na početku školovanja ne svladavaju slovenski jezik
- socijalizacija teče vrlo polako
- roditelji se preslabo uključuju u razne oblike suradnje sa školom

oblikovala je slijedeće **projektne ciljeve:**

- uključiti Rome u rad i život škole
- razviti higijensko zdravstvene navike i navike učenja
- apelirati na lokalnu zajednicu da se romsku djecu uključi u predškolski odgoj barem dvije godine prije kretanja u školu,
- isprobati nove, primjerenije oblike rada u razredima i izvan njih (u okviru dodatnih sati)
- razviti privlačniji program rada slobodnih aktivnosti
- osvijestiti stručne djelatnike o nužnosti bezuvjetnog prihvaćanja romskog djeteta
- primjerenijim načinima i oblicima rada s roditeljima postići bolju suradnju sa školom.

Ciljne skupine našeg projekta bili su:

- svi učenici Romi u razrednoj nastavi
- roditelji učenika Roma i
- učitelji razredne nastave

Obzirom na sposobnosti učenika i utvrđeno početno znanje, izradili smo tjednu satnicu i izabrali slijedeće oblike rada:

- 1/9 – Učenik je uključen u matični razred i radi u razredu uz povremenu pomoć javne djelatnice
- 2/9 – Učenik je uključen u matični razred i radi u razredu uz povremenu pomoć drugog učitelja
- 2/8 – Učenici su uključeni u matični razred i rade u razredu uz povremenu pomoć javne djelatnice
- 3/8 – Učenici su većinu vremena u matičnom razredu, triput tjedno rade izvan razreda u manjim skupinama, gdje nadoknađuju zaostatke, uglavnom utvrđuju građu slovenskog i matematike. Dodatni učitelj pomaže jednom tjedno Romima i u razredu.
- 4/8 – Učenici su većinu vremena u matičnom razredu.

Matični učitelji i pomoćnici sudjeluju u pripremi planova učenja za rad s romskim učenicima, povezujući se i sa savjetničkom službom. Pola romskih učenika uključeno je i u produženi boravak, a u školi smo za sve njih, u suradnji s Centrom za socijalni rad M. Sobota, organizirali i prehranu. Većina učenika redovito pohađa nastavu, a kada povremeno izostanu, roditelji donose ispričnice. No, imamo i dvije obitelji koje usprkos našem razgovoru s njima, nagovaranju i opomenama ne šalju djecu redovito u školu.

Rad dvogodišnjeg projekta sustavno smo pratili. Projektna skupina sastajala se triput godišnje. U timu smo pregledavali izvedbu planiranih aktivnosti, na osnovi kojih smo nastavljali s odgojno-obrazovnim radom. Utvrdili smo da je kvaliteta rada na području učenja viša, te da su rezultati vidljivi. Učenici rade po romskom programu, jer većina Roma još ne može raditi po redovnom programu. U devetogodišnjem programu imamo učenike koji su cijelo vrijeme uključeni u rad u razredu i dobro napreduju. Od trinaest učenika, 1., 2. i 3. razred će ponavljati tri učenika, što je uspjeh u usporedbi s proteklim godinama. Veća odstupanja u znanju vidljiva su kod učenika viših razreda.

Ustanovili smo da je pomoć učenicima Romima najkorisnija u predškolskog odgoju i prvim godinama školovanja, jer se pravovremeno uklanjaju manjkavosti u slovenskom jeziku i socijalizaciji.

Zato smo, u suradnji s općinom i VVO Beltinci, postigli da roditelji djecu uključe u predškolski odgoj, gdje su integrirani u razrede.

Inzistiramo da učenici Romi budu u razredu, inače se tijekom odmora rado druže sa sebi jednakima (Romima). Vidljiv je i napredak u čitanju knjiga i posjetu knjižnici.

Za skupinu Roma organizirali smo i slobodnu aktivnost. Vodi je vanjska suradnica iz Papilot M. Sobota. Kroz tu aktivnost želimo razvijati njihove dispozicije za ritam glazbu, ples, te njegovati njihovu kulturu. Slobodne aktivnosti smo obogatili, učenici uče putem igre, crtaju, pjevaju, plešu. Vrlo rado pohađaju slobodne aktivnosti, a to je pomoglo i boljem prisustvovanju nastavi, boljem osjećaju u školi. Sada radije borave u školi. Vrlo rado nastupaju sami i sa svojim kolegama, što utječe i na poboljšanje odnosa s drugim učenicima.

Utvrdili smo da su romski učenici vrlo ponosni na svoje nastupe, likovne i druge aktivnosti na području plesa i glazbe. Vesele se svakoj pohvali, koja ih snažno potiče u odgojnom i obrazovnom smislu. Tada u njihovim crnim očima vidim sunce i sreću, koja svima nama, koji ulažemo mnogo truda kako bismo s njima postigli uspjeh, daje novu volju i nadu.

Za rad s Romima izuzetno mnogo znače ljudske kvalitete učitelja, prihvaćanje različitosti, što nekima naročito dobro uspijeva.

Na klasične susrete (roditeljske sastanke u školi) još uvijek dolazi malo romskih roditelja. Naša savjetodavna služba i učitelji koji rade s Romima češće posjećuju njih u romskom naselju. S Romima roditeljima dobro se razumijemo, do poteškoća dolazi u slučaju izostanaka ili plaćanja, jer teže ispunjavaju dužnosti nego što koriste prava.

Tijekom dvogodišnjeg projekta priredili smo dvije radionice s roditeljima u prosincu, te smo organizirali veće proslave u travnju za dan Roma, i predstavili naš rad na izložbi za vanjske partnere (VVO, općinu Beltinci, CSD M. Sobota, škole).

U naselju često dolazio do nesuglasica među obiteljima zbog raznih uzroka, što nerijetko stvara probleme i u školi. Uza sve pozitivne pomake do kojih je došlo u posljednje vrijeme, treba još jednom naglasiti da je romsko pitanje i danas prije svega socijalno pitanje, koje će biti moguće riješiti tek usklađenim djelovanjem općinskih i državnih organa. Tu prije svega mislim na stvaranje uvjeta da Romi u većoj mjeri sami zarađuju svojim radom. Sve će to utjecati na kvalitetnije pomake na području obrazovanja, kulturnog života, čuvanja identiteta i ravnopravnog uključivanja u naše društvo.

ZAKLJUČAK

Naš cilj, uključivanje Roma u život i rad škole, oblikovanje ljudi sposobnih za miran suživot i razvijanje vrijednosti kao što su multikulturalnost, interkulturalnost, poštivanje razlika, počeli smo realizirati i ostvarivati rezultate. Svjesni smo da je put dug i naporan. Uz dobro osposobljene i motivirane suradnike, uspješna integracija (inkluzija) bit će ostvarena mnogo brže. Tražeći načine i prilike da se predstave široj okolini, da u mnoštvu neprihvatljivih djela, kroz koje ih često promatramo i osuđujemo, pokažu da su i oni sposobni, kreativni, lakše se uključuju u svakodnevicu. Za sve nas je to odlična prilika za bolji pogled u život, doživljavanje i osjećaje učenika Roma, koji tvore djelić šarenog mozaika našeg života.

LITERATURA

- Brumec, I. (1976): *Vzgoja in izobraževanje Romov v občini Murska Sobota, Vzgoja in izobraževanje*, Pomurska založba, Murska Sobota
- Informacija o položaju Romov v republiki Sloveniji (1995): *Poročevalec Državnega zbora Republike Slovenije št. 18/95*
- Janc, M. (1999): *Romi v Prekmurju in njihov odnos do izobraževanja (diplomsko delo)*, Ljubljana, PF
- Romsko društvo Romani Union MS, *Romski zbornik II, Solidarnost MS 1998.*